

"כך היא גאולתם של ישראל..."

גַּדְעָן כִּי תְּמִימָה
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְּמִימָה

מאותו עבדות לחירות ובכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים
ביראה שמו¹⁹, ולפיכך אמרו²⁰ הו והיר רמשיה קלה כבבומה
שכלין חמודות²¹ וחביבות מאר, שבכל שעה אדם מודה בהן
לאלקיין, וכונת כל המצויות שנאמין באלהינו ונורא אלוי שהוא
בראנו היא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחד ביצירה
הראשונה²² ואין אל עליין חפץ בתהחותנים מלבד שידע האדים
ויזודה לאלהיו שכראו וכוכנות רוממות הקול בתפלות וכוונות בתמי²³
הכטסיות²⁴ והות חפת הדרבים זוזו, שיזיה לבני אדם מקום
תיקבציו וירדו לאל שכראם והמציאם יופרסמו זה ויאמרו לפניו
או בrichtיך אנחנו, וזה כוונתם במה שאמרו²⁵ זיל ויראו אל אלהים
בחזקה (וינה ג' ח). מכאן אתה למד שhaftה צריכה קול²⁶, חזיפה
נצח לבישיה²⁷. ומן הסוגים הגדולים המפורטים אדם מורה בנטים
הנסתרים²⁸ שהם יסוד החזרה כליה, שכן לאדם חלק בתורת
משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שלכם נסים אין בהם
טבע ומהנגו של עולם בין ברוכים בין ביהיך²⁹, אלא אם יעשה
המציאות יצילהנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו עשו, הכל
בגורות עליין כאשר הזכרתי כבר³⁰, ויתפרנסו הנשים הנסתירין
בענין³¹ הרבים כאשר יבא ביעורי החזרה בענין הברכות
הקללות. כמו שאמר הכהן ואמרו כל הגיטים על מה עשה ה'
כח לאארז הוזאת (דברים כת יג), ואמרו על אשר עזוב את ברית
ה' אלהי אבותם (שם כד), שיתפרנס הדבר לכל האומות שהוא
מאת ה' בעונשם, ואמר בקדים וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא
עליך ויראו מך (שם כח). ועוד אפרשות³² זה בעזות השם.

ידיעה שנייה שהמכות באו לגלותה היא: "כִּי אָנִי הָ בְּקָרְבַּ הָרֶץ" (שם, ח' י). כלומר: "אָרֶךְ עַל פֵּי שְׁכִינָתִי בְּשָׂמִים". גזירותי מתקינות בתהנותין" (רש"י, שם), כי הוא שליט ומשגיח בקרוב הארץ, לא כמו שישחוב: עביהם סתום לו ולא "זראה" (רמב"ן שם), והביסוי ב"קדבי" והוא רב-משמעות: "דרך ממשל, כמנגה המליכים לעמוד במאצע מלכוותם, להיות קרוב אל הקצוות. כאשר ברדא ה' לב האדם שהוא מלך על הגוף במאצע, והוא האדם במאצע הגוף, בכחוב (ופירה, יב, א): זיווצר רוח האדם בקרבו" (אברה"ע שם). וזה העיקר הגדול של האמונה כפי נושחתו הברורה במוקורות: "הַמָּצִוִּים הָוּ אֱלֹהִים", העולם אוזן כל הארץ, והוא המנהיג הגלgal בכה שאין לו קץ ותכלית" (רמב"ם, שם, ה'ה).

ודעה שלישית שהמכות באו לגולותה היא: "כִּי אֵין כְּמוֹנִי בְּכָל הָרֶץ"
שמות ט, יד).قولמר: האמונה ביהود השם יתרברך וקובלת מלכות שמים. זה
עicker אמונה כל בני העולם, והוא העמוד החזק של כל בן דעת סמוך לעליון
חינוך, תיכון). וכן נושאיהם במקורות: "להאמין כי השם יתרברך והוא פועל כל
המציאות אדון הכל אחד, בעלי שם שיטוף". שנאמר: "שמע ישראל כי אלהינו
ל' אחד" — — — (ה) שהוא אלהינו אחד הוא — — על מנת ליחיד שמו כדי לו
בלילו מלכות שמים" (שם).

המכו^תת לםדו קודם-יכל לםדו כי יש בורא ומנהיג עליון לעולם, והוא אשר טבע חזקי שמים ואرض וכל צבאות, והם תלויו^ת ברכזון ה' לקיימים או לשנותם. אין שום מקידויות בעולם, ואין שום טبع בעל קיום עצמאי. וכשם שהקב"ה הוא בוראו העולמי ומגנו^תנו כך הוא בורא האדם, יהיזיו ולאמינו, וגהג אתם, חסן הבניין והמא^תלון. ועל מעשיהם, וננתן שכר לעושי רצונו ועונש לעו^תר רצונו.

ועחה אומר לך כל בטעם מצות רבתה. הנה מעת היוות עכבודת גלולים בעולם מיימי אנווש האחלו הדעתו להשתבח באמונה, מהם כופרים בעתיק ואומרים כי העולם קדרמן, כחשו בה' ויאמרו לא הוא יודה (ירמיה יב). ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ריש דעה בעילון (תהלים עג יא)¹², ומהם שיוודו בידיעה וממכחישים בהשגה¹³ רעשנו אדם כרגע הימס¹⁴ שלא ישגיח האל בכם ואין עמם עונש או שכר יאמרו עזב ה' את הארץ (יחזקאל ח יב). וכאשר ירצה האלים בעדיה או בחדיד ועשה עמם מופת בשני מנהגו של עולם וטבעו יתרבר לכל בטול הדעתו האלה כלם, כי המופת הנפללא מורה שיש לעולם אלה מחדש וווזע וMSGICH ויכל, וכאשר יהיה המופת ההוא נגור נgor מפי חברך ממן עוד אמתת הנבואה כי יזכיר האלים את האדם ויגלה סדרו אל עברינו הנכאים¹⁵. וחתקיים עם זה התורה כליה, ולכן יאמר הכתוב במופתים למן תדע כי אמי ה' בקרוב הארץ (עליל ח יז). להרהור על ההשגה כי לא עוז אתה למקרים בעדיהם, ואמר למן תדע כי לה' הארץ (עליל ט כת). להרהור על החדשן כי הם שלו שבראמ מאין, ואמר בעבור חדע כי אין כמוני בכל הארץ (עליל ט יז) להרהור על היכולות שהוא שליט בכל, אין מעכבותיו כי בכל זה והוא המצריים המכחישים או מסתפקים. אם כן הדאות והמופתים הגודלים עודים נאמנים באמונת הבורא בברורה כליה, ובבעבור כי הקב"ה לא יעשה אותן ומופת בכל דור לעיני כל רשות או כופר, יצוח ואוthon שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר רוא עינינו, ונעתק הדבר אל בינו ובניהם לבנייהם ובניהם לדור אחרוז¹⁶. והחמיר מאר בענן הזה כמו שהזכיר ברה באכילת חמץ ובזיבת הפסח¹⁷, והארץ שנכotta כל מה שנראה אלינו באאות ובמופתים לעידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עד על פתח הבתים במוותות, ושנזכיר זה בפיינו בברך ובערב, כמו שאמרו¹⁸ אמר ויציב ואורייתא ממה שכחוב למן תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך (דברים טז ג), ונסעה סכה בכל שנה. וכן כל כיוצא בהן מצות רבות ذכר ליציאת מצרים, והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישחכו ולא יהיה פתחן פה לכופר להכחיש אמונה האלים. כי הקנה מזווע בזווע אחד ובכעה בפתחו ונתחון בענינה כבר הרוחה בחדרשו העולם ובידיעת הבורא והשגתונו, וגם בכובאה והאמני בכל פנוי התורה מלבד שהורדה שחסדר הבורא גדול מאד על עושר ורעוני שהוציאנו

במכת דם נאמר: "כה אמר ה' / בזאת תדע כי אני ה' / הנה אנכי מכח במטה
אשר בורי על המים אשור ביאר, ונחפכו לדם" (שמובן, ג, יז).
במכת ערוב נאמר: "זהפלתי ביזם ההוא את ארץ גשן אשר עלי' עמד
עליה, לבלתי היהת שם ערוב, למגע תדע כי אני ה' בקרוב הארץ" (שם, ח, יח).
ג במכת ברד הוקדם: "כִּי בַּפְעָם הָוָא אֲנֵי שָׁלָח אֶת כָּל מְגַטֵּי אֶל לְבָךְ
וּבְעַדְךְ וּבְעַמְךְ, בַּעֲבוּר תְּדֻעַּי אֵין כִּמְנִי בְּכָל אָרֶץ" (שם, ט, יד).
וכאשר התבונן בדברים נזכיר בהם את יסודיו האמונה שבית ישראל קיבל
את ידיעתם מן האבות ועל פיהם חי. את יינוי המיחדים, העצמאיים. ואותם
גילתה הקב"ה באותות ומופתים עם המכחות שהביא על פרעה ועמו בארץ
ה מצרים. כאמור: המכחות לא היו רק עונשיות. אלא בעיקר גילויים. המכחות ענסו
וגם לימדה. כל מערכת החיים הייתה שורה של לימודי שלפרטיה והמצרים
היו באים להודיע להם מה שלא נודע להם עד כה, באשר היו המצריים ש��עים
בטעות האלויות. ולבני ישראל היו מועדים המכחות להמחיש את עיקרי
אמונות המקובלים אצלם עד כה מדור דור.

4. ידיעת ראשונה שהמכות באו לגלותה היא: "כִּי אֲנִי ה'" . כלומר: עצם האמונה בממציאות הש"ית. עצם המושג הטהור של אמונה ה', בלי כל עירוב של ערפליים אלילים. והוא עיקר העקרונות של האמונה כפי נוסחתו הברורה במקורות ההלכה והמחשבתא: "סוד הסודות ועמוד ההכחות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממצא כל ממציא, וכל הנמצאים ממשים וארכך ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיהת הממצאו" (רבנן, יסודי התורה, פ"א ג"א). וכן נאמר מה שאמר פרעה בתחילת: "לֹא יָדַעְתִּי אֶת ה'" (שמות, ח, א), אחריו שורק את השאלה שלא בקש תשובה עלייה: "מֵי ה' אֲשֶׁר אָשֻׁם בְּקָלוֹ לְשַׁלֵּחַ אֶת יִשְׂרָאֵל" (שם), שלח הקב"ה לומר לפרטה עוזר למכת דם: ".בָּזָאת תְּדַעַּ כִּי אֲנִי ה'" (עי' רשב"ם שם).

ה. גיאו. גראם מילר גאנץ גלויזן

כט

אין הטע מוגלה לשורר היישורי בכל הדרו ויפוי מפני שבר האומה והרשות מוחים הטבעיים הביראים. ואם ירצה משורר בעל כשרון להתמכר אל הטבע לרמתו של האומה יכול רק להטבע את עצמו בצד המוח האם שלה. אבל את יפהה השמיימית לא יכול להוש כל טבו והדר זיווה כי כיוון שירצה להתרום אל הספרה הרוונית ירגיש שבר האימה וודום רוחה תחת אשר בר שקו החשורה יכול לשכח לפעמים את המצח ההוא של האומה. מטיום שחרב בית המקש לא נראה ורקיע בטהרתו שנאמר: אלבש שמים קדורות ושק אשיטים כסותם". התירה הלאומית הנכetta בלבני הארץ. כשהיא נלקחת עט מקורה החוי. תוכל כבר להחוור רשים הגונים מזו הרוונית של הדר הטבע, עד שתולד האפשרות להסתכל לא רק באציזתו כי גם בזיוו השמיימי. בערך ידוע המכון לפי ניוצץ האור שבתחיה המתפתחת.

הקדשה שבטע הוא קדשות ארץ־ישראל, והשכינה שירדה בגלות עם ישראל הוא הכהן להעמיד קדשה בגנו לטבע. אבל הקדשה הולמת נגד הטבע אינה קדשה שלמה. צרכיה היא להיות בלועת בתמציאות העלומה בקדושה העלומה שהיא הקדשה שבטע עצמה. שהיא יסוד תקון עולם כלו וביסומו הגמור, והקדוש שבסגולה יחוור אל קודש הארץ. «עתידין בתני כנסיות ובתי מדרשות שבכבל שיקבזו בארץ־ישראל».

שבאים להשלמה עליונה זו של הקדשה־השלמה שבטע. הכוללת ברכבה גב' את הקדשה שלמעלה מן הטבע והמתגננת אל הטבע. או המלחמה חודשת למרי, מלחמת הדין מתבשטה, והכל נוטה כלפי חסד. כל הא恵ה שבאדם הפרטני נוראים בעדריהם הרומיים, כי מה שהם בטבעם, וזה קדושים וכמושרים לעליו יותר עליון, והאור שלמעלה מן הטבע עומר אוצר בהם לעת הצורך. והאומ הש ברקו חופש של גנים־קדושים. ויגמוד עצמו אליו קדוש שרו בחד מעין שנאמר: בקרבך קדוש».

ג' גיאו. גראם מילר

ט ובע

מן רך נגשים עם השלטן האלוהי, התנagna האלוהית, ההשגה האלוהית בעליונות ובתחתיות. "מלכון מלכות כל עלומים". באנפ' שחי, נס מדבר שיאנו לפ' הסדר הרגלי, אה' קאנץ. אבל באמת האחות המקורית של "ד' אחיך אחיך", מקיפה את כל סדרי העולם וסדרי היבב, סדרי מלכות כל העולם, סדרי מלשלות כל דור דור. המקור העליון מקיף את הכל ומהיה את הכל, "ואתה מהיה את כלם", ולא שיך זהה עניין של הבלתי וצצומים פיסיקליים או פיסולוגיים. בדומה מהשהוכרנו לפני כן על היהם שב' שב' וו' טוב, ועל יהום של הגדלות והקסנות, כך היהש של העלביות עם הטבעות. מהmarker האלוהי, אשר מלכטו מלכות כל העולמים, הולכים הדברים וסתודרים במכונה הקרואת סבע. במוגדים מוחדרם שעלי'י החכמה האלוהית, יש פישות בין הטבע ומה שמעל הטבע. יש להבין שאין כאן שתי רשות, אלא רשות ייחדו של עולם, "אחד אלהינו שבשמים ובארץ", בס' ובטע, ואנו כאן חילוק רשות, חס' שלום. גם לגבי התפתחות תקמות מדינת ישראל, יש אנשים המכונים דתיים, שאים מוכנים להאיין שהיה שיכת למלך גאות ישראל, מפני שרבני־ישראלים הראה לנו רק מעת קאנציג. כל וזה מקטנת באמונה ובhashkafa".

פסח הוא היסוד לגלים, לקושה הציורית והחידית, ולא פחות מה - יסוד לבירור החשובות שלנו בעניין ניסים.

ט' גיאו. גראם מילר

ט' ניטים ומיטורות־גנפש

כשייש מסירות־נפש מופיעים ניסים. הנגרא שואלה: "מאי שנא וראשוני קשורותיו להו ינא, ומאי שנא אין דלא מתרחש לו ניא?"¹⁴. הדורות האשכנזים נורו לניטים, והדורות האשכנזים - לא כלכך. מшибה הנגרא: "קמאי הו קא מסרי נפשיהו אקרושת השם, אין לא מרטין נפשין אקרושת השם"¹⁵. הראשונים היו יותר וגילים למצו של מסירות־נפש¹⁶. כשמייניה גבוחות קורש מצד כל־ישראל, מנגלים ניסים. כשייש מסירות־נפש על מרנית ישראלי מופיעים ניסים.

ט' גיאו. גראם מילר

ט' תשערהו, הלא יתקרב יותר זהה אל ציר השלמות, מאלו יעשה לנו נס בעמך אחות להמציא לו מחסותו. ע"כ אמר "וזמרת בלבך חי ועצם ידי". ובצערך בהבנה אמתית כמה זה וכמה עצם יד ציריך עד כדי לא ליר' חיל זה, ולכל תנווע קלה עזרת ד' דרושא, אז עיי' יישך מה שאמר "זוכרת את ד' אלקיך כי הוא הנונן לך מה לעשות חיל".

אם נס בנפל העם מעלהו ונשען בחבלי החומר ואת פועל ד' לא יבית', או בהרכותו השתולות לא יכיר כל ד' ויאמר כי "ידי הושיעה לי"¹⁷, ולא יבא בהנagna טבעית אל שלמותו. ע"כ היו הניתנים מחוויכים ומומרחים בתחילת הכרת דעת ד' בישראל כי נער ישראאל ואוהבבו¹⁸, האבת הנער והילד היא הנגנה כזאת של גדול אינה בכלל הנגנת האהבה. למשל אהבת הנער תהי' כשיתן ג' ב' לונך פין, ושל הגדול תהי' האהבה כשים ציאו לו מעמד שיוכל להגנות מגיע כפו חריצתו. ע"כ מושוכחים [מאך] הם הניטים בזמנן ילודים האומה (מאך), והבאו את התרבות של דעת ד' וקרבתו, מה של האהבה ההנagna הטבעית יכולה להביא בשום אופן. אבל בחרות העם געלה בברחותו, אז טוב מאד שיתרגל בהנagna שתbia אומו להחליף כה ולעטוק בשלמות וחרצות, נ' בהרמות קרנו בכל הפטיטים החמורים והמוסרים, מפני שיוכל כבר לשאוב דעת את ד' מקרו הטבע התמידי, "שאו מרים עיניכם וראו מי ברא אלה וגוניה".

ט' גיאו. גראם מילר, פ' ג' ס' ג' ק' ג' ג'

הקדשה שבטע הוא קדשות ארץ־ישראל, והשכינה שירדה בגלות עם ישראל הוא הכהן להעמיד קדשה בגנו לטבע. אבל הקדשה הולמת נגד הטבע אינה קדשה שלמה. צרכיה היא להיות בלועת בתמציאות העלומה בקדושה העלומה שהיא הקדשה שבטע עצמה. שהיא יסוד תקון עולם כלו וביסומו הגמור, והקדוש שבסגולה יחוור אל קודש הארץ. «עתידין בתני כנסיות ובתי מדרשות שבכבל שיקבזו בארץ־ישראל».

שבאים להשלמה עליונה זו של הקדשה־השלמה שבטע. הכוללת ברכבה גב' את הקדשה שלמעלה מן הטבע והמתגננת אל הטבע. או המלחמה חודשת למרי, מלחמת הדין מתבשטה, והכל נוטה כלפי חסד. כל הא恵ה שבאדם הפרטני נוראים בעדריהם הרומיים, כי מה שהם בטבעם, וזה קדושים וכמושרים לעליו יותר עליון, והאור שלמעלה מן הטבע עומר אוצר בהם לעת הצורך. והאומ הש ברקו חופש של גנים־קדושים. ויגמוד עצמו אליו קדוש שרו בחד מעין שנאמר: בקרבך קדוש».

ט' גיאו. גראם מילר

באותיות הפשט ופסוד זה בז'ה, יסוד אחדות תורה שבכתב עם תורה שבעל־פה, הנקטלוות קוירן גאנטיאט עם הנקטלוות חאנטיאט בעולם, במלחמות, במלחמות, במלחמות, במלחמות, בסגנון, באדם ובכיתיה בן תיא התהדרות הנג' והטבע בבהנגה וכמו כן באומנה. מתחעמקות החדרה מתחדשת את הנפרדים, מה שהקשיבן היביגינו מפרקם. אוו' של מישית, סייסודה רם וגשה וגביה פאד', מואר הוא מתכן קעלין שאנס והטבע מתחדים שם ובכל העלילות של הטבע מפרקן ועד גדול פועלים בעדו יעמו, על־ידי ובכחפעתו, כמו הצלילות הנפשיות.

ט' גיאו. גראם מילר

ט' התהלךו לפניך באמת ובלב שלם והטווב בעיניך עשיתוי, מאו "זהותם בעיניך עשיתוי", והוא אמר, שגנו ספר רפואות:

ט' 12. שנג' קפל רפואות. כי' טינקוקו למיטס:

ט' 13. קמג. Mai "זהותם בעיניך עשיתוי". או' אמר רב שסמן גאולה לתפקיד, ר' אל אמר שנג' ספר רפואות. ורכי הבהירון הם שלמות האנושית, אמנים הם נחלקים, הבהירון הפשט אם השעה צרכיה לכך שיעשה נס, או מצד האדם המעלת שראוי לכך, אבל הבהירון החמיידי הוא להיות בוותח בד' שיעזרו בו. והנה אצל עניין הכלל מצינו סחירות, לפחות שבחות חסרון. למשל השחרות משבחת ומתחייבת לפעמים חשבח חסרון. מצינו במלחמות העי' היהת כולה מלאה השתולות ע"פ ר' ולעומת זה במלחמות גרעון נאמר לו "רב העם וגוי מ' יתפרק עלי' יישראל לאמר ידי' הושיעה לי"¹⁹, והווזך למעט בהשתדרות טבעית. והדברים ניכרים שתלי' מזבב ומגובס של העם, שחייבת כל סיבוב ההנagna כולה היא להביא את אור דעת ד' במלחאה לעולם, למען ימשכו מזה כל הטעות והזנויות הנמשכות מידיעת ד' לאמתה. והנה כשהשאוד או העם כללו עומד במצב מוסרי גבוח, או הלא מההנagna הטבעית שהולכת אחותה עם סדרי החיים האנושיים, יכיר בירוי יד ד', דברי הרין בדרשותיו ע"פ "וזמרת בלבך חי ועצם ידי עשה לך את החליל הזה, וזכרת את ד' אלקיך כי הוא הנונן לך כה כו'"²⁰, שבהתבונן האדם כי החיים הטבעיים וכל מיטבותיהם, נ' הכל ערוכים מאת ד' יתי' לתוכית הנשגבת של השלמות האנושית, הנה ייתר יכיר את קונו כמשמעותם ובלשנותם טבעיים, שצורך ע"ז השתרות רכה מזו בבחמה ובבדעת וככח גופני ונפשי. והנה יד ד' אותו על כל פרט מפרטינו ונימינו

מדעת את ד' באופן כזה שאינו ראוי להנאהה תמידית, והוא במא
שגנו ספר ופואות, והוא כדי שיבקשו רוחמים כדברי רשי¹⁵,
אף שהרבה הרמב"ם¹⁶ להשיב ע"ז, כי השתרולות הרפואה אינה
מעוט בטחון, כי"א חוספת בטחון והכרה למי שהבן בחכמו
וחסדו את השכל לחקור ואת היסודות הרפואים לשימוש בהם.
אבל בראותו שם שמים נשכח ע"י מעלו של איזו, מצא כי
יתור יروح העם בהטבותו המוסרית ע"י שיתרגל לבקש הצרכים
הונגים עד הלב, שהיא רפואת חוליה אחת ד' ע"י תפילה, ממה
SHIPSID מחסرون החיפוש בדרכי הרפואה הטבעיים. ע"כ וזה
הטוב בעיני ד', ומתקבל מארך לבקשתו להתרפא בדרך נס למעלה
מן הטבע, למען יהיו הוא לאות לישראל לשוב לבקש את ד', עד
שיתרומם שכלה לדעת את ד' ג"כ בדרכי הטבע שהוא כולם פועל
ד' ומעשה ידיו. והנה אם נהי זכאים, לפ"ז תחול להיות מצדינו
הגאולה טبيعית ובאה ע"י השתרולותינו, והונשים יבוא עכ"פ
להשלמת האנושיות הרחוקה בכללה מדעת ד', טרם תגללה לה
הניסיות. או גם להשלים אותנו במעלה יותר בגבורה ונכבה.

ע"כ במלחמות העי, שכבר היה ישראל
מלומדים בנים, ודעת ד' הייתה קרובה לבכון, היה דבר טוב
ושלמות במא שיטקו הם עצם בהצלחתם. כי בודאי שלמות
גדולה היא לאדם בהיותו עוסק לכבוד הצלחתו, כדברי הג"ר
סעד"ז ו"ל¹⁷ שם הייתה שלמות להשיג שלמות בלי השתרולות
היתה הנגנת הש"ת לתן כי"כ שלמות הנפש ללא השתרולות של
תורה ומע"ט. אמן בימי דודען שיר הדעם פלאים במצבו
הרוחני ושכח אל מושיע, [לא] היה ההנאהה הטבעית לשועתו
(אני) מביא אל המטרה, ע"כ הי' צורך למעט בהשתROLות
טבעית, וככיוור הפסוק "פָּנִים יְתַפֵּא עַל יִשְׂרָאֵל לְאֶמֶר יְהִי
הושעה לי".¹⁸

ומעתה נבין שלפי מצב המוסרי של ישראל אחר ימי אחד,
שהיתה רכה העובה ע"י השתרולות הרעה לשכח את העם את
שם ד' יתי' ואת וורתו, מצא שאפי' ההשתROLות הלאומית שהיא
מושבחת בכל עת, הזמן גורם להוניגש יד ד'
הש"ת כי לא יטוש את עמו¹⁹, לעמץ ישוב העם להוניגש יד ד'
אשר עליהם, ע"כ במפלתו של סנהדריב אמר²⁰ אני אין כי כה
לא לדרכך ולא להרוג אלא אני ישן על מטהי ואתה עושה.
ומניעת הכה היהת מנעה של כה מוסרי שבכל ישראל בעת
השתROLות. והנה גאולתן שלسرائيل בכל דור בעת צורות, וכן
הגאולה העתודה, אפשר דיא שתהי' התחלתה בニקם

ונפלאות, כי מי צאתך מארץ מצרים²¹, או שתהי' ההתחלה
טבעית כדוחז"ל²² בכמה מקומות, שתהי' הצלחתן של ישראל
קמעא קמעא. ולפי דברינו הדבר תלוי במצבן של ישראל
הרוחני, כי בהיותינו דבקים ביראת ד' בשמיות המצוות ותלמוד
תורה, שמו יתישרו המרות ונوعם האמונה ודעת ד' ימלא את
הלב, או היא שלמות גודלה החשב אם נהי אナンנו העוסקים
במצוה זו של הרמת קרן שראאל. ובוראי חפאות גודלה והדר
לאומי הוא לנו בהיותינו אנחנו העסוקים בבניין בית ישראל, מצד
שלמותינו הלאומית שנסמכת מזו ושלמות העולם כולם. אמן
אם מצב ישראל הוא בשפל, בהיותם חוווקים מתחורה ומדעת ד',
אין החכלית נמצאת ע"י גאולה טבעית כלל, וצריך הטוב
המעודד לבא בהתחלו ג"כ ע"י גאולה ניסית. ודברים טבעיות
לא יכולו במצב כזה, פן יגרמו הרישה יתרה במצב המוסרי
שהוא החכלית.

והנה סמכת גאולה לתפקידו כי גאולתינו תבא רק מיד
ד', ועלינו לדעת זאת מפני שידיעת ד' הנשגבת הבאה מן
הගאולה היא הנקודה החכלית שלה, ע"כ עליינו לדעת
שהגאולה סמכה מן התפילה והפקת רצון מד'²³. אמן בהיותינו
במעלה רמה בעבודה ושלמות, הגאולה סמכה בראحتינו לתפילה,
כמו שהוא גם בהיותה בדרכי הטבע והשתROLותינו. אבל
בחשוף מצבינו בעוניינו וריחוקינו מהשלמות של דעת ד', או אין
הגאולה סמכה לפי ערכינו לתפילה רק בהיותה בדרך נס. ע"כ
חזקוי השתREL לעשות הטוב בעניין ד', ומה שמייק אל
ההכלית המוסרית, ע"כ שלפי המובן האנושי אינו טוב, דהיינו
שסמרק גאולה לתפילה, ובומרנו היהת הסמכות הזאת מחייבת
למעט ההשתROLות הטבעית למגורי, עד שעלה בידיו המודגגה
העליזונה של הבטחון. ורבו לוי מוסיף שלא זה השתאמץ עבור
הטוב המוסרי לפי הזמן בדברים הלאומיים, כי"א גם במצב החיים
הפרטיים השתREL להשלים את החסרון העיקרי של ההתרחקות

עמ"ס ג' י"ג, ס"ז - ס"ז ג' ג'